

Arkivsaknr 21/05675-1
Saksbehandler Gry Caroline Dons

Saksgang
Formannskapet
Kommunestyret

Møtedato
20.04.2021
28.04.2021

49/21

Orientering om beredskapsplanarbeidet for mottak av reaktordrevne fartøy

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

Redegjørelse i saken om beredskapsplanarbeidet i Tromsø kommune knyttet til mottak av reaktordrevne fartøy tas til orientering.

Kommunens helhetlige ROS-analyse behandles av kommunestyret i januar 2022.

Kommunestyret ber om innsyn i usladdet versjon av forsvarets ROS-analyse for anløp av reaktordrevne fartøy ved Grøtsund industri- og offshorehavn.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mari Enoksen Hult
Stabssjef for politisk og administrativ ledelse

Hva saken gjelder

Oppfølging av vedtak i sak 8/21 fra møte i Miljø-, klima- og samferdselsutvalget 13.04.2021, "Orientering om beredskapsplanarbeidet for mottak av reaktordrevne fartøy." Vedtaket lyder:

- 1. MKS-utvalget ber ordføreren sikre at beredskapsplanverket for mottak av reaktordrevne fartøy ved Grøtsund industrihavn blir behandlet av kommunestyret.*
- 2. MKS-utvalget ber ordføreren sikre at kommunestyret får utvidet innsyn, og tilgang på hele ROS-analysen som er grunnlaget for utarbeiding av beredskapsplanverket.*

Ordfører er forelagt vedtaket og følger dette opp ved å be kommunedirektøren fremme sak for kommunestyret.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Den 28.oktober 2020 behandlet kommunestyret sak om mottak av reaktordrevne fartøy ved Grøtsund industri- og offshorehavn (sak 156/20). Punkt 4 i kommunestyrets vedtak lyder:

Tromsø kommune skal sette i gang arbeidet med å få på plass nødvendig beredskapsplanverk slik at allierte fartøyer kan anløpe Grøtsund havne- og industriområde. Arbeider forutsetter at Forsvaret ferdigstiller ROS-analysen som skal ligge til grunn for beredskapsplanverket. Arbeidet med beredskapsplanverket skal gis høy prioritet.

Både media, byens innbyggere og folkevalgte viser stor interesse for det pågående arbeidet. Forsvaret har nå ferdigstilt sin ROS-analyse og Tromsø kommune fikk denne oversendt fra Statsforvalteren 04.03.2021. Analysen ligger til grunn for kommunens beredskapsplanlegging vil være en del av kommunens helhetlige ROS-analyse som skal til politisk behandling når denne er ferdigstilt. Det tas sikte på at denne behandles av kommestyret januar 2022. Frem til den oppdaterte helhetlige ROS-analysen foreligger, er det kommunens ROS-analyse fra 2014 som er gjeldende.

Media og enkeltpolitikere har begjært innsyn i ROS-analysen som kommunen har fått oversendt fra forsvaret, og innsynsbegjæringene har blitt behandlet i tråd med offentlighetslovens bestemmelser. Nå har folkevalgte organer tatt til ordet fro at man ønsker en politisk behandling av det pågående beredskapsplanarbeidet og forsvarets ROS-analyse.

Kommunens beredskapsplanarbeid

Det er forskrift om kommunal beredskapsplikt (hjemlet i lov om kommunal beredskapsplikt) og direktoratets veileder til forskriften som ligger til grunn for kommunens beredskapsarbeid. Her legges føringer for hvordan kommunen skal ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet.

Det følger av forskriftens § 2 at kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse skal behandles og vedtas politisk. Dette arbeidet pågår nå i Tromsø kommune og kommunedirektøren tar sikte på å levere sak til kommunestyret om dette i januar 2022.

Når det gjelder kommunens overordnede beredskapsplan så er dette et levende dokument som er gjenstand for stadig oppdatering. Beredskapsplanen består av en administrativ del som er offentlig tilgjengelig, i tillegg til en operativ del som er unntatt offentlighet. Den operative delen inneholder beskrivelser av forebyggende og akutte tiltak som iverksettes dersom uønskede hendelser oppstår i kommunen, og for å forhindre slike hendelser.

Som vedlegg til den operative delen av beredskapsplanen utarbeides det tiltakskort knyttet til uønskede hendelser som er identifisert gjennom kommunens helhetlige risiko- og

sårbarhetsanalyse. Tiltakskortene beskriver hvordan kommunens kriseledelse vil håndtere disse uønskede hendelsene.

Det foreligger ikke et lovkrav om at kommunens overordnede beredskapsplan skal behandles og vedtas politisk. I henhold til lov om kommunal beredskapsplikt med forskrift er kommunen pålagt plikt til å utarbeide en beredskapsplan. Utarbeidelse av slik plan er ikke lagt til kommunestyret selv og slikt ansvar er normalt lagt til administrasjonen i kommunene.

Etter forskriftens § 6 skal kommunens beredskapsplan til enhver tid være oppdatert. Kommunens overordnede beredskapsplan oppdateres i dag fortløpende på bakgrunn av større og mindre endringer (eksempelvis ved endringer i stillingstitler, endringer i kontaktlister for kommunens beredskapsressurser, endringer i risikobildet m.m.). Krav om at den overordnede beredskapsplanen skal behandles og vedtas politisk vil vanskeliggjøre arbeidet med å gjennomføre slik fortløpende oppdatering.

Kommunens beredskapsplanarbeid knyttet til bruk av Grøtsund havn til mottak av reaktordrevne fartøy

For en redegjørelse av bakgrunnen for dette arbeidet, beskrivelse av prosessen fra 2018, juridisk vurdering av mottaksplikten, vises det til saksfremlegg til kommunestyret 28.10.20 (arkivsaknr. 20/17262-1).

Forsvarets ROS-analyse ligger til grunn for kommunens pågående arbeid med å utarbeide beredskapsplanverk knyttet til scenariet med anløp av reaktordrevne fartøy ved Grøtsund. Den delen av beredskapsplanverket som omhandler atomberedskap knyttet til bruk av Grøtsund havn til mottak av reaktordrevne fartøy skal oversendes til Statsforvalteren og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. Det er disse aktørene som gjør den overordnede faglige vurderingen av hvorvidt kommunens planverk er tilstrekkelig for å kunne håndtere en slik lokal atomhendelse. I tilknytning til dette arbeider Statsforvalteren med en «samordnet strategisk beredskapsplan for atomberedskapsaktørene i Troms og Finnmark ved anløp av reaktordrevne fartøy til Grøtsund industri- og offshorehavn i Tromsø» Forsvarsdepartementet har satt som frist til 1. mai 2021 for ferdigstilling av beredskapsplanverk fra alle relevante aktører.

Tromsø kommune har ikke et separat beredskapsplanverk for Grøtsund havn. Dette inngår i kommunens overordnede beredskapsplan. Dette er fordi kommunens håndtering av en eventuell hendelse i stor grad vil bygge på etablerte rutiner for krisehåndtering (i tråd med nasjonale beredskapsprinsipper). Konkrete momenter knyttet til atomhendelser/hendelse ved Grøtsund havn fanges opp i et spesifikt tiltakskort (som foreligger som en del av overordnet beredskapsplan). Dette tiltakskortet beskriver hvordan kommunens kriseledelse vil håndtere en eventuell hendelse knyttet til reaktordrevne fartøy ved Grøtsund havn. Tiltakskortet er basert på blant annet Statens Strålevern sitt plangrunnlag for kommunal atomberedskap (2017) og Statens stråleverns Strålevernrapport 2012:5 om roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap. Her legges det til grunn at kommunens rolle og oppgave ved atomhendelser vil være å opprettholde egen tjenesteproduksjon. I tillegg skal kommunen bistå andre myndigheter med ansvar for gjennomføring av tiltak, generell ivaretagelse av befolkningens sikkerhet, og formidling av lokalt tilpasset informasjon.

Kommunens tiltakskort tar utgangspunkt i denne avgrensingen av ansvar ved en atomhendelse, og legger opp til krisehåndtering som fokuserer på å ivareta egen tjenesteproduksjon samt bistå andre aktører med gjennomføring av tiltak. Ved en atomhendelse vil Kriseutvalget for atomberedskap mobiliseres på nasjonalt nivå, og bistå regionale og lokale aktører i den lokale håndteringen. Kriseutvalget har forhåndsdefinert noen konsekvensreducerende tiltak som det kan bli aktuelt å iverksette ved en atomhendelse, eksemplvis sikring av områder, akutt evakuering, restriksjoner i næringsmidler, rensing av forurensede personer, råd om innendørsopphold og inntak av jodtabletter, kostholdsråd og sanering av forurensede områder. I

tillegg vil langsiktige tiltak som mulig relokalisering, opprydningsarbeid av forurenset grunn, økonomiske tap og helsemessig oppfølging tas høyde for ved en atomhendelse.

Kommunens tiltakskort er per 16.04.21 ikke ferdigstilt, men arbeidet pågår frem mot fristen 1.mai. Tiltakskortet tar utgangspunkt i ansvarsfordeling som definert i overnevnte dokumenter, samt Kriseutvalgets forhåndsdefinerte konsekvensreduserende tiltak. Tromsø kommune har gjennomført flere samordningsmøter med relevante samarbeidsaktører for å sikre at vårt tiltakskort er samordnet med disse, avklare hvilke planer/ressurser samarbeidsaktørene har på plass, samt hvilke forventninger aktørene har til kommunens bistand ved gjennomføring av tiltakene. Redegjørelsen i dette saksfremlegget omkring beredskapsforberedelser knyttet til mottak av reaktordrevne fartøy tar for seg status på arbeidet i Tromsø kommune. Eksterne aktører forventes å rapportere status direkte til Statsforvalteren, som samordner arbeidet med mottak av reaktordrevne fartøy.

Per 16.04.21 foreligger det fremdeles noen uavklarte momenter knyttet til atomberedskap i kommunen:

- Psykososial omsorg: Tromsø kommune må sikre at vi har et fungerende psykososialt kriseteam som er organisert slik at det er i stand til å ivareta befolkningen og sørge for psykososial omsorg ved større hendelser.
- Plan for krisekommunikasjon er under oppdatering, men ikke ferdigstilt.
- Planer for evakuering av befolkningen er under utarbeidelse. Kommunen samarbeider med politiet for å finne en løsning, blant annet når det gjelder en eventuell evakuering av befolkning nord for Grøtsund dersom veien sørover er avsperrret som følge av en atomhendelse. Her må det eventuelt etableres en avtale med Lyngen kommune for mottak av evakuerte via båt fra Oldervik over til Lyngen kommune.
- Rens av forurensete personer: Tromsø brann og redning er per i dag ikke utstyrt for å ivareta rens av forurensete personer som følge av et radioaktivt nedfall. Vi har dialog med UNN om overtakelse av gamle vernedrakter og opplæring, men Tromsø brann og redning bør vurdere om dette er tilstrekkelig eller om det må kjøpes inn nytt verneutstyr, persondosimetre (måleinstrument for stråleeksponering) og sikre nødvendig opplæring for å sørge for at Tromsø brann og redning kan ivareta sine oppgaver og sitt mannskap ved uttrykning til en atomhendelse. Kommunen har også dialog med Troms sivilforsvarsdistrikt, som inngår i den nasjonale atomberedskapen. Tromsø kommune, har i lys av sin lovpålagte oppgave som pådriver for beredskap i kommunen, formidlet sine forventninger til Sivilforsvaret. Per i dag har ikke Troms sivilforsvarsdistrikt alene nødvendig kompetanse til å ivareta oppgaver som rens av befolkningen eller sanering av forurensete områder. Denne oppgaven ivaretas i samarbeid med Midtre-Hålogaland sivilforsvarsdistrikt.. Troms sivilforsvarsdistrikt arbeider samtidig med å øke kompetansen på disse oppgavene i eget distrikt.
- Inntak av jodtabletter: Helsedirektoratet og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet legger opp til at befolkningen skal kjøpe inn jodtabletter til eget forbruk, som en nasjonal anbefaling. I tillegg forventes det at kommunene ivaretar utdeling av jodtabletter til målgruppen barn og unge under 18 år, gravide og ammende, dersom det oppstår en hendelse i arbeidstiden. Tromsø kommune har utarbeidet et utkast til plan for oppbevaring og utdeling av jodtabletter i barnehager, skoler, på legevakten og helsestasjoner. Ferdigstilling av utkastet samt implementering gjenstår.
- Kapasitet på legevakten: man kan forvente økt tilstrømming til legevakten i en akutt fase av en atomhendelse, som potensielt kan overskride legevaktens kapasitet.
- Håndtering av langtidsoppfølging av befolkningen knyttet til helsemessige utfordringer, langtidseffekter og senskader, og psykiske påkjenning er foreløpig uavklart. Per i dag mangler kommunen blant annet kommunepsykolog.

Når det gjelder drikkevann har kommunen vært i kontakt med Direktoratet for strålevern og atomberedskap (DSA) for å avklare hvilken betydning radioaktivt nedfall kan ha for drikkevannet i kommunen. I følge DSA vil de radioaktive stoffene i nedfallet i de fleste tilfeller bli svært fortynnet og konsentrasjonen dermed lav og ikke utgjøre noe helserisiko for konsumentene. Seksjon for Vann og avløp utarbeider tiltakskort for kontroll av drikkevann til konsumentene, som ivaretar prosedyre for å ta vannprøve for å bekrefte antakelser om at drikkevannet ikke er forurenset.

Hva angår restriksjoner i næringsmidler har vi vært i kontakt med Mattilsynet for å avklare forventninger til kommunen. Enhet for klima, miljø og landbruk har avklart at de vil kunne bistå kriseledelsen som en fagressurs ved implementering av restriksjoner i produksjon og distribusjon av næringsmidler og dyrefôr ved en eventuell atomhendelse.

Ovennevnte punkter og utfordringer dekkes i kommunens tiltakskort, og arbeidet med å håndtere disse utfordringene pågår. Det vil kunne medføre økonomiske kostnader for å sikre at kommunen kommer i mål med dette beredskapsarbeidet.

Utvidet innsynsrett for folkevalgte organer

Kommunelovens § 11-13 har bestemmelser om utvidet innsynsrett for folkevalgte organer. Ut fra denne bestemmelsen har både kommunestyret og andre folkevalgte organer rett til innsyn i kommunale saksdokumenter. Kommunestyret har rett til innsyn i alle kommunale saksdokumenter mens andre folkevalgte organer har rett til innsyn i saksdokumenter som omhandler de delene av kommunens virksomhet som ligger innenfor organets virkeområde.

I dette tilfellet, hvor det er snakk om opplysninger i ROS-analysen som kan unntas fra offentlighet etter offentlighetslovens regler, er det tilstrekkelig at tre medlemmer av det folkevalgte organet, alternativt et flertall av de som avgir stemme, stemmer for at organet skal kreve innsyn jf. kommuneloven § 11-13, tredje ledd.

§ 11-13 femte ledd legger føringer for når slikt innsyn kan gis: *«Innsynsrett etter denne paragrafen gjelder fra det tidspunktet saken som saksdokumentene tilhører, er sendt til behandling i det folkevalgte organet»*. Utvidet innsynsrett knytter seg altså til saksdokumenter som tilhører en sak.

Det er det folkevalgte organet, og ikke ordfører som treffer vedtak om utvidet innsynsrett. Dersom kommunestyret ønsker slikt innsyn må dette vedtas med tre stemmer.

Konklusjon

Kommunedirektøren ber kommunestyret ta redegjørelsen om kommunens beredskapsplanarbeid til orientering. Sak om kommunens helhetlige ROS-analyse kommer til politisk behandling i januar 2022. Det kontinuerlige arbeidet med oppdatering av overordnet beredskapsplan bør holdes på administrativ nivå. Dersom tre av kommunestyrets representanter stemmer for siste vedtakspunkt, gis kommunestyret innsyn i forsvarets ROS-analyse.

Vedtakskompetanse

Kommunestyret